

HRVATSKI glasnik

Godina XIX, broj 9

26. veljače 2009.

cijena 100 Ft

Foto: Anita Božanović

Fašange u Kozaru

„Glasnikov tjedan“

Komentar

Putovanje kao u filmskoj priči

Prometnice u Bačkoj i središnjem dijelu Mađarske, posebno na dionici Baja-Budimpešta, doista su katastrofalne, ali još je problematičnije putovanje javnim prijevoznim sredstvima, autobusom, i osobito vlakom. Stoga putovanje iz Baje prema Budimpešti nikome ne bih preporučio, ali, kao što dobro znamo, putovati se mora. Ništa bolje, ni mnogo ugodnije nije putovati ni autom, ali je ipak malo brže.

Kada smo prije dvije-tri godine brzim vlakom putovali iz Budimpešte u Baju, što je sveukupno dvjesto kilometara, i nakon gotovo četiri sata vožnje prošli Seksar, a putovanje nam se učinilo kao cijela vječnost, jedan od putnika upitao je konduktorku na vlak: Sigurno za Baju idemo, nismo zalutali? Ona se samo nasmiješila, bez komentara.

Sjećam se, kao gimnazijalac, prije dvadeset pet godina, brzima vlakom u Budimpeštu, ili u drugom smjeru u Baju, putovalo se tri i pol sata. Brzi vlak bio je jednak običnome putničkom vlaku jer se zaustavljao u svakome naselju. Kao u filmu General Bustera Keatona, vlak je jurio takvom brzinom da se je usput moglo sići pa malo pješačiti i opet vratiti. Vlakom se tada putovalo tri i pol sata.

Čovjek bi pomislio da se za četvrt stoljeća može ostvariti neki znatiji razvoj, ali ako danas putujete vlakom iz Baje u Budimpeštu, onda se možete uvjeriti da to nije nimalo jednostavno, a pogotovo brzo. Naime danas, osim jednog interitija dnevno, i to s presjedanjem, koji im se putuje „samo“ tri sata i petnaest ili dvadeset minuta, brzim vlakom putuje se tri sata i četrdeset-pedeset minuta, ili čak i više od četiri sata.

Dok preko vijesti čujemo o vlakovima u svijetu koji jure i tristo kilometara na sat pa i više, dotle se mi vozimo 50 kilometara na sat!

Osvremenjivanje pruge od Baje do Sárbogárda ostaje i nadalje samo obećanje, ludom radovanje, san za sve one koji iz nekih razloga moraju redovito putovati, prije svega srednjoškolski, studenti, poslovni ljudi, ili oni koji svoje poslove mogu obaviti samo u Budimpešti.

Kod autobusa je stvar malo bolja. Kao i prije dvadeset i pet godina, i danas sto šezdeset i sedam kilometara prelazi se za tri i pol sat. O državnoj cesti 51 pak da i ne govorimo jer osim jedne nove dionice koja je prije koju godinu izgrađena kod Šolte (Solt), pravi je užas.

Ne tako davno čuo sam da nadležni imaju „pravo“ rješenje za loše ceste. Naime postavljanjem prometnih znakova kojima bi se izvan naseljenih mjesta s dopuštenih 90 kilometara na sat, prema stanju ceste vožnja ograničavala na 70, 50 kilometara na sat, ili, već po potrebi, još više. Doista „sjajna“ zamisao, ali ne bi li možda trebalo početi uređivati i graditi nove ceste, obilaznice, da putovanje bude sigurnije i brže?

S. B.

Još jednom, kao i svake godine u svom izdanju međunarodnog Atlasa ugroženih jezika, UNESCO upozorava kako je od šest tisuća jezika u svijetu njih 2500 ugroženo. »Smrt jezika istodobno znači i nestanak kulturnoga nasljeđa, od priča i legendi pa sve do poslovice i šala«, istaknuo je ravnatelj UNESCO-a. U posljednjih šezdesetak godina

izumrlo je 250 jezika, 538 jezika je u kritičnome stanju, 502 u ozbiljnoj opasnosti, 623 u opasnosti te 607 »ranjivih«. Prvo izdanje Atlasa objavljeno je 1996. i u njemu je bilo navedeno 600 ugroženih jezika, a u drugom izdanju 2001. bilo ih je navedeno 900. Ne znam, poštovani čitatelju, znaš li kako je 21. veljače bio međunarodni Dan materinskoga jezika. Po UNESCO-u i gradišćanskohrvatski jezik koji se govori u Austriji, Mađarskoj i Slovačkoj, govori ga tridesetak tisuća govornika, spada u kategoriju ugroženih jezika. Kao najbolji način očuvanja jezika, autori Atlasa navode njegovo korištenje. Najvažnije je vratiti ljudima osjećaj ponosa da govore nekim jezikom jer gubitkom jezika nestaje čitav jedan svijet. Prošloga je tjedna ugledni kazališni redatelj izjavio kako je u situacijama bez vlastite države hrvatski narod sačuvao identitet samo zahvaljujući kulturi, a sada Hrvatska, kaže Magelli, ulazi u Europsku Uniju nesprijetna za globalizacijsko brisanje razlika. Kultura, kao posljednja kula obrane identiteta, iziskuje jasnu strategiju i veća ulaganja u nju i školstvo koji jamče očuvanje nacionalne samosvijesti. Kada je vrijeme krize, jedino što se isplati jest uložiti sve što imate i ono što nemate u kulturu. To je jedino što može podići jedan narod, ali za to taj narod morate uistinu voljeti, a ne pretvarati se da ga volite, kaže Magelli ističući da investirati u kulturu znači težiti prema inteligent-

nijem narodu. Za nacionalnu manjinu u većinskom okruženju upravo navedene rečenice, po mojemu dubokom uvjerenju, jamče njezinu jezičnu opstojnost. Materinski jezik i prepoznatljiva kultura jedini je ispravni način politiziranja. U raspisanom natječaju vrhovnoga političkog tijela Hrvata u Mađarskoj: natječaj za sufinanciranje djelatnosti mjesnih i županijskih hrvatskih samouprava, mjesnih hrvatskih ustanova i registriranih hrvatskih udruga sufinancirat će se sljedeći sadržaji:

- kulturne priredbe (maksimalni iznos: 100.000 Ft)
- dječji i omladinski tabori (maksimalni iznos: 300.000 Ft)
- vjerska djelatnost (50.000–100.000 Ft)
- programi koji služe unapređenju i očuvanju hrvatskoga jezika, identiteta (50.000–80.000 Ft)
- kupnja glazbala za školski tamburaški orkestar i za mjesne tamburaške sastave koji djeluju u okviru mjesnoga kulturnog društva (glazbala treba uvesti u svoj inventar) (100.000–200.000 Ft)
- kupnja narodnih nošnji (100.000–200.000 Ft).

Simptomatično je kako je najmanji iznos potpore namijenjen ostvarenju programa koji služe unapređenju i očuvanju hrvatskoga jezika, identiteta (50.000–80.000 Ft). Naravno, kako i svi drugi programi, jačaju našu hrvatsku opstojnost, ali nije li ovaj jezični i nacionalni ipak najznačajniji?

Svaki natjecatelj, po propisima natječaja, može predati samo jednu molbu. Neće li se pri tome rukovoditi upravo visinom moguće potpore namijenjene ostvarivanju pojedinih programa?

Branka Pavić Blažetin

NARDA – Kako nas je informirala notarušica Gornjega Četara-Narde i Bucse, ujedno i peljačica Mjesnoga izbornoga ureda Eszter Horváth, medjuvrimeški izbori za poglavara naselja Narde su ispisani na 3. majuš, kada Nardanci ujutro od šesti sve do 19 uri moru glasati na budućega prvoga človička sela. Na lištu kandidata moru zajti sve te peršone ke javno podupira najmanje 3%, odnosno 14 stanovnici sela, i sve do 10. aprila, petka, i cedulje s preporukom se dostavljaju Lokalnomu izbornomu uredu. Narda momentalno broji 526 stanovnikov, a broj glasačev je 440. Kako je poznato, bivši načelnik sela Zsolt Somogyi pred kratkim se je odrekao funkcije liktara.

BUDIMPEŠTA – Sukladno Odredbama Pravilnika o organizaciji i radu Hrvatske državne samouprave, predsjednik Mišo Hepp saziva izvanrednu sjednicu Skupštine za 28. veljače 2009. godine s početkom u 10 sati u Ured Hrvatske državne samouprave. Predloženi dnevni red: 1. Izbor i imenovanje direktora Zavičaja d. o. o. za turizam i rekreaciju; 2. Prihvaćanje Plana poslovanja Zavičaja d. o. o. za 2009. godinu; 3. Rasprava o kupnji nekretnine za Croaticu; 4. Razno.

Aktualno

Društvo broji 264 člana

Već pet godina djeluje Zemaljsko društvo mađarsko-hrvatskog prijateljstva u Kapošvaru koje je osnovano radi širenja hrvatske kulture, zastupanja Hrvata u Mađarskoj, te Mađara u Hrvatskoj, odnosno jačanja civilne sfere u objema državama. Društvo je 7. veljače održalo redovitu skupštinu na kojoj je prihvaćeno godišnje izvješće o radu, lanjsko financijsko izvješće, izneseni su novi planovi za tekuću godinu te proračun Društva, dodijeljena su priznanja, a primljen je 41 novi član. Povodom pete obljetnice organizacija je objelodanila brošuru s događajima, fotografijama i otvorila web-stranicu: www.om-hbt.eoldal.hu.

Prigodom dolaska članova na sjednicu, svatko je uplatio svoju godišnju članarinu, i dvorana se napunila članstvom, među njima su sjedili i mr. sc. Ivan Bandić, veleposlanik Republike Hrvatske u Budimpešti, Mišo Hepp, predsjednik Hrvatske državne samouprave, Attila József Moring, parlamentarni zastupnik, načelnici gradova, naselja susjednih županija s obje strane granice.

Nakon pozdravnih riječi predsjednika Marka Kovača, vođenje sjednicom preuzeo je dopredsjednik Tibor Čuč. Sve se odvijalo prema dnevnome redu, prihvatilo se izvješće predsjednika Društva Marka Kovača za 2008. g. o ispunjenju godišnjega plana rada, te financijsko izvješće za 2008. g., što ga je iznio Tamás Fodor, član predsjedništva. Njegovo je izvješće potvrdila i Erzsébet Horváth Major, predsjednica Nadzornog odbora.

Društvo je lani ostvarilo 19 programa i manifestacija, neke je samo organiziralo, a kod nekih je bilo sudionikom. Društvo je za Hrvate iz Kapošvara organiziralo posjete pečuškomu Hrvatskom kazalištu, Božićnom koncertu, sajmu stočarstva u Gudovcu, tjednu Europske Unije u Hrvatskoj, organiziralo je misu na hrvatskom jeziku u gradu, Hrvatski dan, sjednicu na otoku Pagu, a njegovi su predstavnici pribivali raznim hrvatskim priredbama u okolici Kapošvara.

Organizacija je lani gospodarila s milijun i 67 tisuća forinti, koji iznos je nastao od raznih potpora, npr. Veleposlanstva Republike Hrvatske, Hrvatske državne samouprave, kapošvarske Hrvatske manjinske samouprave, Republike Hrvatske, od NCA natječaja, 1% poreza, članarine, darovanja Tibora Čuča. Društvo je prošlu financijsku godinu zatvorilo sa 617 tisuća forinti. U 2009. g. nastojat će pisati uspješne natječaje kako bi povisilo godišnji proračun i organizirat će nadalje uspješne programe. Pri tome je veleposlanik Ivan Bandić odmah prišao u pomoć, obećao je materijalnu pomoć od 100 tisuća forinti i u tekućoj godini, te poklonio televizor hrvatskoj zajednici.

Planove za tekuću godinu članovi su mogli čuti od predsjednika g. Kovača.

Nakon skupštine program se nastavlja hrvatskim balom u Barči, na kojem sudjeluju i Hrvati iz Kapošvara, Sigeta, Kadarkuta. Pečuško Hrvatsko kazalište 7. veljače gostuje u Kapošvaru. U okviru Manjinske večeri u Kapošvaru će 28. ožujka gostovati KUD Sumarton, a tijekom godine nastavit će se tradi-

Dobitnici priznanja

cionalni programi: Dan Hrvata, tečaj hrvatskoga jezika, nogomet načelnika prijateljskih naselja itd. U listopadu se predviđa sjednica u Zagrebu, gdje bi članovi društva posjetili Hrvatski sabor i Đurđu Adlešić, njegovu dopredsjednicu, koja je također članica Društva. Predsjedništvo ubuduće želi osnovati i pjevački zbor, na skupštini se prijavilo 18 osoba.

Mišo Hepp, koji je već tri godine član Društva, zahvalio je na aktivnosti organizacije, na povezivanju ljudi s obje strane granice, ali naglasio je i to da se prilikom zajedničkih priredaba što više rabi hrvatski jezik, jer opstojnost naroda čini njegov jezik. Kao predstavnik krovne organizacije Hrvata u Mađarskoj, obećao je pomoć u djelovanju.

Čelništvu Društva iduće godine isteći će mandat, stoga je predloženo da se bira izborno povjerenstvo već za iduću godinu, kako bi se mogli izbori pripremiti navrijeme.

Prigodom redovite skupštine dodijeljena su priznanja osobama istaknutim u djelovanju Društva. Priznanja su primili: *Ivan Bandić*, veleposlanik Republike Hrvatske, koji je od samih početaka član organizacije i podupirao je njezino djelovanje i materijalno i moralno, *Erzsébet Horváth Major*, od samih početaka članica i obavlja financijske poslove Društva, *Bojana Peter*, profesorica iz Vukovara, redovito vodi tečajeve hrvatskoga jezika u Kapošvaru, *Lajoš Ojto*, kao vlasnik pekare uspostavio je veze s poduzetnicima onkraj granice i često je sponzor priredaba, *Ladislav Karas*, tajnik, bio je među osnivačima Društva i od samih početaka aktivno pomaže u organiza-

cijskim poslovima. U ime dobitnika govorio je veleposlanik Bandić zahvaljujući Društvu na aktivnom radu čime pridonosi i dobrosusjednim odnosima dviju država, te na upornom radu čelništva. Na kraju skupštine u Društvo je primljen 41 novi član, tako Zemaljsko društvo mađarsko-hrvatskog prijateljstva broji 264 člana.

Branko Cvetković, novi član iz Zagreba, kao urednik i novinar Hrvatskog umirovljeničkog lista osjećao je potrebu da se učlani u Društvo. Kako reče, na skupštini je obogaćen iznimnim iskustvom, vrlo ga je dojmila izvrsna suradnja ljudi preko Drave, njihove zajedničke aktivnosti. Sa svojim članstvom želi pomoći širenju Društva, pronalaženju novih veza za suradnju.

Beta

KALAČA – Mise na hrvatskom jeziku od studenoga prošle godine održavaju se redovito po ustaljenome misnom redu, svake prve nedjelje u mjesecu. Izostala je samo misa u potkraj prošle godine, zbog drugih blagdanskih obveza – izvijestio nas je uz ostalo predsjednik kalačke Hrvatske manjinske samouprave Bariša Dudaš, dodavši kako je posljednja misa na našem jeziku održana u nedjelju, 1. veljače, a sljedeća – koju redovito predvodi mons. Andrija Kopilović, prorektor Hrvatskog odjela Teološko-katehetskog instituta u Subotici – bit će u nedjelju, 1. ožujka, u 17 sati u župnoj crkvi Svetog Josipa.

Započinju mise na hrvatskom jeziku u Pomurju

Dana 8. ožujka u 11 sati u serdahelskoj crkvi Srca Isusova bit će misa na hrvatskom jeziku; služiti će ju Blaž Horvat, rektor katedrale u Varaždinu, i mjesni župnik István Marton.

Crkva i pomurski Hrvati

Prije negoli uđem u detalje, ispričat ću vam jedan moj doživljaj. Bio sam na Hrvatskom danu u Pustari, i načelnik sela mi veli, ajmo sjesti kod stola Pjevačkog zbora iz Mlinaraca. Budući da veći dio njih već duže vrijeme poznajem, rado sam to činio. Budući da su svi mađžarali, nakon nekoliko minuta sam ih pitao: Zar vi ne znate hrvatski? Ogorčeno su odgovorile: Mi ne znamo, pa mi smo Hrvatice. A razgovor je nadalje tekao na hrvatskom jeziku. Poslije kratkog vremena k stolu priđe unuk moje susjede i pita: Mama, vehetek pogácsát? Ja joj kažem: Nemojte mu dati ako ne prosi na hrvatskom. I vidi čuda, klinček ponovi pitanje: Bako, mogu zeti jednu pogaču? I nadalje naše cijelo popodne je proteklo u veselom hrvatskom ozračju. I otada ma gdje se sretnemo, izdaleka se javljaju: Mišo, tu smo i govorimo hrvatski.

Kada su me zalski Hrvati potražili s problemom kako odlaskom Vilima Harangozoa iz Serdahelske župe vrlo rijetko se služe mise na hrvatskom jeziku, odmah sam napisao pismo kapošvarskom i sambotel-skom biskupu i tražio njihovu suglasnost da glede toga zatražimo razgovor i pomoć od varaždinskog biskupa. Odgovor na naša pisma vrlo brzo je stigao i u vrlo srdačnim pismima biskupi su nam dali svoje odobrenje. O događajima u Varaždinskoj biskupiji podulje ste mogli čitati u Hrvatskom glasniku, i sada je na nama red da dokažemo hoćemo li se koristiti tim mogućnostima. Svaki mjesec u jednom od naših naselja će se služiti misa na hrvatskom jeziku, a prva će biti u Serdahelu 1. ožujka. Dođite, ja ću biti tamo.

Mišo Hepp

Pripremaju se za europske natječaje

U Mlinarskomu kompetencijskom centru 29. siječnja održan je sastanak načelnika prijateljskih naselja s obje strane Mure, predstavnika zadunavske Regionalne razvojne agencije, Malopodručne udruge «Murahíd», Zalakaroškog malopodručja i Narodnosne udruge za poljoprivredni razvoj Pomurja, s nakanom da se navrijeme održavaju pripreme za europske natječaje, da se razmotre mogućnosti suradnje i može bitnih zajedničkih projekata.

Sudionici sastanka

Na sastanku Stjepan Vuk, mlinarački načelnik, skrenuo je pozornost na to da se za predstojeće natječaje treba dobro pripremiti, usuglasiti interese i zajedničkim snagama izraditi projekte. Svako naselje ima svoje posebne programe, i utroši vrlo mnogo materijalnih sredstava u pojedine svoje programe za koje bi se mogao pronaći izvor i iz europskih fondova. Ako područje želi napredovati u izgradnji cjelovitog turizma, to se može samo zajednički.

Treba nuditi programe barem na tjedan dana, stoga bi se naselja pokraj Mure trebala dogovoriti, uskladiti vremenske rokove priredaba kako bi turisti koji dolaze na to područje imali najmanje tjedan dana programa. Za njih treba nuditi turističke pakete u kojima su naznačeni raznovrsni programi, preko kojih mogu upoznati pomursko područje.

Vodeni turizam na rijeci Muri nije dovoljan, no ni za to nema prikladan nacrt, ali uz to treba ponuditi i druge sadržaje.

Ladislav Odor, ravnatelj Kompetencijskog centra, privukao je pozornost na važnost hrvatske kulture i tradicije toga kraja. To područje ne raspolaže iznimno ocharavajućim prirodnim pojavama, poput slapova ili visokih obronaka, ali na tome području žive vrlo

radeni i gostoljubivi ljudi s bogatom tradicijom, koji te manje prirodne uvjete mogu pretvoriti u bogatu turističku ponudu.

G. Odor obavijestio je nazočne o natječajima koji će se ubuduće objaviti. Naznačio je u kojima su istaknute mogućnosti za suradivanje preko granice i kojima je istaknut kao prvenstveni partner Hrvatska. U ovom razdoblju Hrvatska će imati veoma mnogo mogućnosti za projekte, i to bi trebala bolje iskoristiti nego Mađarska onomad.

Marijan Varga, predsjednik Mješovitog odbora Međimurske županije s pomurskim Hrvatima, ukratko je prikazao mogućnosti zajedničke suradnje na polju turizma, tj. kojim izvorima raspolaže donje Međimurje. Nazočni su mogli čuti o ljepotama starog korita Drave, umjetničkom dijelu rijeke kod hidroelektrane, starim zanatima koje se još čuvaju: košaraštvo, ispiranje zlata, izradba papuča od komušine itd.

Susret je bio samo uvod za buduću suradnju, naime prema očekivanjima europski natječaj za suradnju s Hrvatskom objavit će se početkom ožujka, a dotada ima jako mnogo posla ako predstavnici područja žele napisati dobar natječaj.

Beta

Za Hrvatski glasnik piše Tamara Popović, urednica Hrvatskoga glasnika, glasila Hrvata Crne Gore

Tripundanske svečanosti

1200. obljetnica Sv. Tripuna, zaštitnika grada Kotora

U Kotoru je 13. veljače održana vanjska proslava Svetoga Tripuna, zaštitnika grada, uz posebne počasti povodom jubileja, 1200 godina od dolaska moći ovoga sveca u Kotor i 1200 godina postojanja Bokeljske mornarice.

„Danas želim biti znak povezanosti, znak zajedništva, vjerskoga i narodnoga, između Zagreba i Boke te Zagreba i Kotora, rekao je, među ostalim, u propovijedi uzoriti kardinal Josip Bozanić, nadbiskup i metropolit zagrebački koji je predvodio misu u kotorskoj katedrali. Propitivanje identiteta u ozračju aktualnih prilika te obrana dostojanstva života neki su od naglasaka propovijedi kardinala Bozanića.

– S ponosom nam se valja danas prisjetiti i Sv. Leopolda Bogdana Mandića, blaženih Gracija iz Mula i Ozane Kotorske te službenice božje Ane Marije Marović. Zbog njih Boku s pravom nazivamo Zaljevom svetaca, kojima se ponosi Katolička crkva i hrvatski narod.

I usudujem se reći danas ovdje, misleći i na one koji su bolna srca napustili svoje domove, da bi Boka i cijela Crna Gora teško bili osiromašeni kad bi nestalo Hrvata i katolika iz ovoga kraja. Nedavni je rat zatrovao mnoge odnose, ali mi vjernici ne želimo tu stati i time se pomiriti. Želimo liječiti rane, ići jedan drugome ususret, širiti obzorje povjerenja, dobrote i uzajamnog poštivanja. U tom poštivanju drugoga važno je biti svjestan i vlastitog identiteta i vlastite pripadnosti, njegujući zdravi ponos koji se ne postavlja oholo iznad drugih, i zdravo rodoljublje i domoljublje koje ne isključuje i ne ugrožava nikoga, kao i zdravo samopouzdanje koje u slobodi mirno očituje tko je, što je i kome pripada, reče kardinal Bozanić.

Priča o jednoj oluji

Sv. Tripun rođen je 232. godine u Kampsadi od kršćanskih roditelja. Podnio je mučeništvo za vrijeme progona od cara Decia kada je, pošto je odbio odreći se kršćanske vjere, bio mučen i ubijen 2. veljače 251. godine. Još u srednjem vijeku dan Svetoga Tripuna pomaknut je na 3. veljače, zbog proslave Prikazanja Isusa u hramu ili Svijećnice. Prve crkve posvećene Sv. Tripunu datiraju iz VI. stoljeća i sagrađene su u Carigradu.

U veljači 809. godine venecijanski brod, koji je isplovio iz Carigrada za Veneciju, plovio je uz istočnu obalu Jadrana. Njegov najdragocjeniji teret bile su moći Sv. Tripuna, koje nikada nisu stigle na određište. Jaka oluja prisilila je brod da potraži zaklon u Boki kotorskoj, pristavši u luci Kotor, gradu koji su osnovali Rimljani.

Prema legendi, sam je svetac izazvao oluju jer je izabrao ovaj grad kao mjesto gdje će počivati njegove moći. Kada je 13. veljače brod stigao u Kotor, pobožni plemić **Andrea Saracenis** kupio je moći i sagrađio crkvu posvećenu Sv. Tripunu, koju spominje car Konstantin VII. Porfirogenet u „De administrando imperio“. Prema predaji, te 809.

godine osnovana je i bratovština Bokeljska mornarica.

Čast papinske bazilike

Proslava jubileja započeta je nastupom glasovitih hrvatskih pjevača **Radojke Šverko** i **Iva Gamulina** uz pratnju prof. **Vladimira Babina**, 12. siječnja u kotorskoj katedrali.

Svečano liturgijsko slavlje 13. siječnja predvodio je nadbiskup **Angelo Mottola**, apostolski nuncij Svete Stolice u Crnoj Gori uza sudjelovanje nadbiskupa barskog mons. **Zefa Gashija**, kotorskog biskupa **Ilije Janjića**, te svećenika kotorske, barske i dubrovačke biskupije. Nadahnuto je propovijedao biskup dubrovački mons. **Želimir Puljić**.

U svečanoj procesiji u kojoj su sudjelovali ministranti, kaditelji svetih moći, Bokeljska mornarica, svećenici i biskupi, prema tradiciji koja je već u XV. stoljeću zabilježena kao „stari običaj“, moći Sv. Tripuna, iz moćnika katedrale, prenio je peraški opat, mons. **Srećko Majić**.

Na kraju svete mise apostolski nuncij pročitao je dekret Kongregacije za Božanski kult i disciplinu sakramenata kojim se kotorska katedrala uzdiže na čast naslovne papinske bazilike minor. Nakon blagoslova, nad grobom **Andreacia Saracenis** otkrivena je spomen-ploča koju su postavili Kotorška biskupija, Općina Kotor i Bokeljska mornarica.

U povodu jubilarne godine Sv. Tripuna, čije obilježavanje završava početkom jeseni, predstavljena je i poštanska marka „Sveti Tripun u Kotoru – 1200 godina“, koju su zajedničkim naporima izdale pošte Hrvatske i Crne Gore. U Pomorskom muzeju Crne Gore otvoren je obnovljeni odjel Bokeljske mornarice, uz izložbu pod nazivom „Bokeljska mornarica na fotografijama iz 1860. do 1960.“

Snimke: Foto Parteli

PEČUH – Na sjednici Manjinskog vijeća grada Pečuha, što ga čine predsjednici devet manjinskih samouprava koje djeluju u gradu, raspravljalo se i o proračunu manjinskih samouprava za 2009. godinu. Ove će godine proračun za manjinske samouprave ostati na lanjskoj razini. Devet manjinskih samouprava dobit će 16 milijuna forinti potpore, koja će se podijeliti po dogovoru, a za djelovanje Manjinskoga vijeća dat će se četiri milijuna dodatne potpore iz gradskoga proračuna.

BUDIMPEŠTA – U organizaciji Hrvatske samouprave, 23. veljače u Peštanskom mađarskom kazalištu priredena je kazališna predstava „Emigranti“ u izvedbi pečuškoga Hrvatskog kazališta. U njoj glume: Slaven Vidaković i Stipan Đurić.

Fašange u Kozaru

„Poklade su i ludi su dani, pa se nađe i žena pijani.“

TUKULJA – Domaćin i organizator ovogodišnjega Rackog prela, održanog u subotu, 7. veljače, bio je Ladislav Halas, ravnatelj Kulturnog središta, voditelj poznatoga tukuljskog Tamburaškog sastava Kolo, koji je i te večeri zabavljao mnogobrojne goste. Kako smo od g. Halasa doznali, Racko prelo vuče korijene od 1968. godine kada su za plesače Tukuljskoga plesnog društva, utemeljenog 1967, svirali Mijo Milković i čika Piđa, koji su pratili prvi organizirani nastup mjesnoga plesnog društva. Naravno, i prije je bilo prela za vrijeme poklada u Tukulji, i to po krčmama gdje su se ljudi veselili. Nakon toga spomenutog nastupa utemeljen je i muški pjevački zbor, koji i danas postoji u Tukulji, a otada se u Kulturnom središtu odvijaju i razna zanimanja, kružoci, prijateljski susreti itd. Među najatraktivnijim priredbama i danas je svakako Racko prelo koje iz godine u godinu okuplja petstotinjak ljudi. Tako je to bilo i 7. veljače, organizatori su prodali 450-ak ulaznica. Kao što smo rekli, goste su zabavljali TS sastav Kolo i TO Ravnica iz Subotice. TS Kolo je utemeljen 1976. na poticaj Ladislava Halasa i odonda djeluje bez prestanka. Nastupali su na mnogim festivalima, gostovali u 12 zemalja svijeta. Među najstarijim članovima jesu Ladislav Vajarski i Mihály György koji sviraju od utemeljenja orkestra. Poslije su se priključili Zoltán Szabó, Kristijan Rodek i Pavo Kajbinger.

MOHAČ – I u tome gradu djeluje gradska televizija (Városi TV Mohács) s čijom se ekipom i djelatnicima, snimateljem Zoltánom Csobothiem i novinarkom Ágnes Hetényi imamo prilike i mi, novinari Hrvatskoga glasnika, susretati, više puta nazočiti istim priredbama u Mohaču koje su hrvatskog karaktera. Naime mohačka gradska televizija prati i sva važnija događanja u gradu na Dunavu koji se tiču kulturnog, političkog i inog života Hrvata. Mohačka gradska televizija

javlja se svakoga tjedna jedanput takozvanim tjednim magazinom koji se emitira putem gradske kablovske mreže s početkom u 19 sati te isti magazin ponavlja četvrtkom u devet sati prije podne. Ovaj tjedni magazin nosi ime Hétközben.

Pijanih žena, doduše, nije bilo, ali je prošla subota bila pravi ludi dan za Kozarce. Po drugu godinu Hrvatska manjinska samouprava sela Kozara u pokladnom razdoblju obnavlja običaj ženskih poklada, fašangâ. Tako je to bilo i ove godine, 14. veljače, kada su se u lijepo okićenom domu kulture oko 13 sati počeli okupljati plesači KUD-a Tanac, Orkestar Vizin, nekoliko članica Ženskoga pjevačkog zbora „August Šenoa” i vesele Šokice iz Kozara. Ženske su fašange običaj naših šokačkih Hrvatica, i onih u Kozaru i onih u Katolju, koje su taj običaj i obnovile prije desetak godina. Kozarci su to učinili pomoću Orkestra Vizin, KUD Tanac i nekoliko članica Ženskoga pjevačkog zbora Augusta Šenoa. Svi su oni, obučeni u narodne nošnje, u dugačkoj povorci, preko snijega i blata, uz pjesmu i svirku prošetali sve do obližnjih podruma, u kozarski Ritič. Najstariji su se sjetili babe Pelke i starih Šokica koje bi se okupljale na dan srednjih fašanga, u ponedjeljak, u svojim vinogradima, u kojima bi ostajale do večernjih sati, a tada bi se spustile u bircuz i s bandom se veselile do kasno u noć. Ovogodišnje veselo društvo, na čelu s neumornim svircima uputilo se u Ritič pjevajući. Tamo su se veselili, jeli, pili, pjevali i plesali, išli od podruma do podruma,

sve do kasnog popodneva. Nisu izostali obvezatni fanjki, šala i smijeh, a ni skidanje hrabrih muškaraca koji bi se približili „raskalašenim” ženama. Naime, po starim navadama, muškarci nisu imali što tražiti na ženskim fašenkama. Naravno, i ovoga je puta došlo i do komičnih situacija: kad su se neki muškarci htjeli priključiti veselju, žene i djevojke su svukle s njih odjeću, jer se zna, ako neki muškarac dođe na žensku zabavu u muškoj odjeći, tako će proći. Kada se svatko dobro najeo, te kušao fina kozarska vina, a i zimsko sunce je već zalazilo, povorka je krenula nazad u dom kulture, gdje se tada već okupilo i staro i mlado, pa se program nastavljao. KUD Tanac je izveo dvije koreografije: Poklade (podravske šokačke plesove) i Bunjevačke igre, a predstavio se i Orkestar Vizin. Nakon programa gledatelji su se mogli zabavljati uza svirku „Vizinovih” sve do večeri. Kako bi veselje bilo još bolje, domaćini su se pobrinuli da ugoste svakoga: za sve gledatelje se našlo na stolu i pečenog mesa, i kolača, i sokova, a naravno, i vina.

Svi koji su tog dana bili u Kozaru, vratili su se svojim domovima s lijepim uspomena i s nadom da se nagodinu ponovno vidimo.

Vesna Velin

Intervju

Predsjednik Hrvatske manjinske samouprave Dunaújvárosa dr. Ladislav Miskolczi

Davne 1977. godine prvi put sam se sreo s metalurzijskim inženjerom Ladislavom Miskolczijem koji je, poput mnogih pridošlica iz svih dijelova zemlje, sa svojom obitelji novo boravište našao u 1949. g. izniklome prvom „socijalističkom” gradu Dunaújvárosu. Bio je jedan od utemeljitelja tzv. Južnoslavenskoga kluba koji je – ostavši vjeran tradicijama zajedničkog suživota – pre-rastao u Udrugu Hrvata i Srba, u kojem je izabran i za njezina predsjednika, a čiju dužnost obnavlja i dan-danas. Ali neka o svojim životnim stazama i njihovim raskrsnicama govori on sam.

Razgovor vodio: Marko Dekić

– Rođen sam u Subotici 1930. godine u narodnosno mješovitoj trgovačkoj obitelji, od oca Mađara Józsefa Miskolczia i majke Hrvatice Jelene Capko. Djetinjstvo te pučku i građansku školu završio sam u rodnome gradu. Naša obitelj 1945. preselila se u pograničnu Kelebiju, koja je tada pripadala Jugoslaviji, ali izmjenom državne granice, tako reći «preko noći», pripala je Mađarskoj.

Kako vas je, s mnogima drugim građanima zajedno, pogodilo to stanje?

– Bilo je to veliko iznenađenje, no s vremenom se privikavalo na nove društvene prilike, i život je tekao svojim tokom. Roditelji su me upisali u srednju školu u Makó, u kojoj sam 1949. maturirao. Nažalost, oko daljnjeg školovanja nastale su dosta ozbiljne poteškoće. Naime zbog 1948. objavljene Rezolucije Inforbira i tadašnja Rákosieva politike, koju je Staljin nametao svim socijalističkim zemljama, i naša je obitelj postala nepoćudnom jer smo došli iz tada neprijateljske zemlje. Bilo je to vrijeme strepnje jer su mnoge naše prijatelje i znance uhitili i odnijeli iz Kelebije u nepoznato. Da do toga ne bi došlo, roditelji su se 1952. odlučili za ponovnu selidbu, i to u Sztálinváros (današnji Dunaújváros). Godine 1953. sam se uspio zaposliti u Dunavskoj željezari, isprva kao utovarni radnik, pa kao dispečer, doguravši sve do voditelja knjigovodstva, a 1956. primljen sam na Metalurzijsko

sko sveučilište u Miskolcu. U međuvremenu, 1958, pružila mi se prilika da sudjelujem na akademskom seminaru, gdje sam uspješno završio računalnotehničku obuku. Diploma metalurzijskog inženjera dodijeljena mi je 1962, a doktorsku disertaciju sam stekao 1988. Od godine našeg upoznavanja, kao docent, predajem na miškoleskom sveučilištu i na Metalurzijskoj visokoj školi u Dunaújvárosu.

Kako sam obaviješten, u tome razdoblju je došlo i do prekretnice u vašem daljnjem životu.

– Tako je. Godine 1958. sam se oženio Kelebijankom, rodom u Subotičankom Zsuzsánnom Maróthi, s kojom smo dobili sina Ladislava, koji danas profesionalno djeluje na polju informatike.

Kako ste se uključili u krvotok narodnosno-društvenih i kulturnih zbivanja?

– Tijekom godina u ovome podunavskom gradu stekao sam brojne dobre prijatelje, koji su «trbuhom za kruhom», slično našoj obitelji, stigli daleko od svojih korijena, i koji su radi očuvanja svoga jezika pokušali u novoj sredini, među novim okolnostima stvoriti neke mogućnosti zajedničkog upoznavanja i druženja, a preko toga i mogućnosti otimanja od zaborava još postojeće svoje baštine. Ta je želja na poticaj istaknutih pojedinaca kao što su bili profesor Tihomir Stipanov i društveno-prosvjetni djelatnik Stipan (Živko) Filaković, i pred tadašnjom gradskom upravom urodila plodom. Tako je 1977. u novosagrađenome Radničkom kulturnom domu dobio mjesta Južnoslavenski klub, preteča današnje Udruge Hrvata i Srba, čiji sam sve do danas izabrani predsjednik. Prateći naše djelovanje koje se odražavalo ponajprije na kulturnom polju, čelništvo tadašnjega Demokratskog saveza Južnih Slavena u Mađarskoj 1988. me bira za člana Zemaljskoga vijeća. Bio je to nov poticaj ne samo za mene nego i za našu zajednicu. Naime prionulo se zdušno osmišljavanju raznoraznih kulturnih sadržaja, napose folklornog karaktera, a čemu sam u mlađim godinama i sam pridonio obučavanjem naših narodnih plesova, što danas u prostorijama gradskoga Prosvjetnog doma «Béla Bartók» nastavlja nastavnica plesa Irma Németh, a plesačnice vodi Sofija Čupić-Mohai.

Ako se dobro sjećam, Hrvatska manjinska samouprava u vašemu gradu osnovana je 2002. godine.

– Na samoupravnim izborima 2002. i mi smo stupili u red hrvatskih samouprava. Ta nas je činjenica stavila pred nove izazove i zadatke. Držeći se prethodnih djelatnosti, pokušali smo u naše programe uvriježiti i neke novosti kao što su organiziranje rujanskog Dana narodnosti, izložaba umjetnika, hrvatskih književnih večeri, susreta pisaca i čitatelja, te popularnih „prela” i glazbenih zabava. Poradi što bolje upoznavanja matične države, njezinih povijesnih mađarsko-hrvatskih uzajamnih odnosa i kulturnih znamenitosti, organiziramo skupna putovanja, ustrojavamo tečajeve hrvatskoga jezika za turiste koji žele ljetovati u Hrvatskoj. Sve su to za nas važne sastavnice očuvanja identiteta i naše opstojnosti, reče moj poštovani sugovornik dr. Ladislav Miskolczi na kraju našega razgovora koji je tekao na glazbenoj zabavi Velikoga prela.

OSTROGON – Zagrebački nadbiskup i potpredsjednik Vijeća europskih biskupskih konferencija kardinal Josip Bozanić sudjelovao je od 19. do 22. veljače u Ostrogonu na godišnjem zasjedanju Zajedničke komisije Vijeća europskih biskupskih konferencija (CCEE) i Konferencija europskih crkava (KEK). Na zasjedanju bilo je riječi o aktivnostima, iskustvima i projektima europskih crkava i biskupskih konferencija o stvaranju, ekumenskom stanju u Europi...

ORAHOVICA – Od 12. do 14. ožujka održat će se 16. međunarodni sajam vinogradarstva, vinarstva i voćarstva „Slavin 2009“. Svoje će proizvode izlagati članovi Grupacije vinogradarstva i voćarstva ŽK Virovitica, najveće tvrtke proizvođača vina s područja Virovitičko-podravske županije: PP Orahovica d. d. Orahovica i Stari podrum d. o. o. Slatina te članovi Udruge vinogradara i voćara „Sveti Vinko“ iz Virovitice. Održat će se brojna stručna predavanja za članove Grupacije. Cilj je sajma podizanje razine kakvoće vina i ostalih jakih alkoholnih pića, a ocjenjivat će ugledni stručnjaci.

„Vizin“ i „Šokadija“

U sklopu niza koncerata narodne glazbe pod nazivom „Škrinja tradicija“, u organizaciji Središta za kulturu grada Pečuha, 11. veljače priređen je koncert dvaju orkestara Hrvata u Mađarskoj, dvaju poznatih baranjskih orkestara: „Vizina“ iz Pečuha i „Šokadije“ iz Mohača. Uz hrvatsku, orkestri su svirali i glazbu i drugih slavenskih naroda (onih s Balkana) oduševivši publiku koja je ispunila dvoranu do posljednjega mjesta. Koncert su obogatili nastupom i njihovi gosti Trio „Jasen“ u sastavu Vesna Velin, Andrea Popović i Júlia Radó te učenica 8. razreda mohačke Osnovne škole „Park“, nadarena pjevačica Vivien Gráf te Attila Tarnóczy koji je na usnoj harmonici pratio „Jasen“.

Orkestar „Šokadija“

Taj orkestar već tri godine djeluje u sklopu Čitaonice mohačkih Hrvata, koja pomaže njegov rad. Utemeljen 2006. godine pod vodstvom vrsnog svirca Zoltana Horvata, izvodi uglavnom narodnu glazbu Hrvata iz Mohača, opću hrvatsku narodnu glazbu, te srpsku i makedonsku, ali na repertoaru imaju i mađarske, rumunjske te turske note. Ime su izabrali kao spomen na nekadašnji glasoviti mohački tamburaški orkestar Šokadija, koji je djelovao tridesetih godina prošloga stoljeća u Mohaču, kada je u tome gradu bilo 13 tamburaških sastava, čiji je stil sviranja i danas jedinstven, a čiju tradiciju čuva i oživljava i sadašnji Orkestar Šokadija. Članovi su mu: Tamás Hadra prim, Gergely Pozsgai prim, András Kovács basprim, Tibor Farkas basprim, Stipo Pavković basprim, Zoltan Horvat tambura čelo, Đuro Jakšić brač, Gabor Jakšić bas.

Orkestar „Vizin“

„Vizinovi“ njeguje narodno blago Hrvata u Mađarskoj, nositelji su priznanja Mladi majstori narodne umjetnosti Ministarstva obrazovanja i kulture Republike Mađarske za godinu 2007. Orkestar Vizin (mlađi) utemeljen je 2000. godine kao prateći sastav i podmladak KUD-a Tanac, a u sadašnjem sastavu nastupa i svira već petu godinu. Njegovi su članovi: voditelj Zoltán Ákos Vízvári koji svira prim-tamburu, bas-prim, samicu te makedonsku i bugarsku tamburu, Milan Sabo koji svira terc-tamburu, bas-prim i tapan, vio-

linist Zsombor Horváth, kontraš Silvestar Balić, harmonikaš László Mészáros i bečeš Márton Horváth, učenici Antuna Vizina koji imaju za cilj čuvanje i sakupljanje glazbenoga blaga Hrvata u Mađarskoj i njegovo predstavljanje, nastupe s živućim narodnim glazbenicima, organiziranje plesničnica... Svi oni i pjevaju u orkestru.

Trio „Jasen“

„Jasen“ je nositelj naslova Mladi majstori narodne umjetnosti za 2007. godinu. Utemeljen je u siječnju 2000. godine pod imenom Trio „Tanac“, u sklopu KUD-a Tanac, od djevojaka koje su plesale u Društvu. To su: Santovkinja Vesna Velin, učiteljica, Olaskinja Andrea Popović, studentica, i Júlia Radó, nastavnica pjevanja (prvotno prezime Radojšić, preci su joj iz Hrvatske). Sve tri žive i rade u Pečuhu. Danas nastupaju samostalno. Prati ih Orkestar Vizin mlađi. Na programu imaju hrvatske, makedonske i bugarske narodne pjesme, dijelom naučene u KUD-u Tanac, dijelom iz vlastitoga sakupljačkoga rada među Hrvatima u Mađarskoj, bačkih, podravskih, bošnjačkih Hrvata, a dijelom iz sakupljačkoga rada Andora Véggha provedenoga u Makedoniji i Bugarskoj. Svoje pjevanje temelje i na glazbenoj ostavštini Ladislava

Matuška i Tihomira Vujičića. Niz spomenutih koncerata pomaže i Javna zaklada za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj

Branka Pavić Blažetin

Trenutak za pjesmu

Matilda Bölcs (1949)

Na jantarskoj ciesti

Na jantarskoj ciesti
Rodjeni moraju poviezat
Sambotiel s Kisegon,
Kiseg s Židanon. Hervata
Pomirit ziz Nimcon,
Nimca z Ugron. Vidit
Sakoga i onda kad nje
Nigdor ne vidi. Ča bi oš
Moral, ča bi oš mogli
Da in se istina koč-toč
Udili. Da moru bit svoji.

Nagrada vrijedna i za grad i za Tourinform

Premda je za domalo devet godina svoga djelovanja mohački Ured Tourinforma u Gradskoj kući dobio više priznanja, turistička je ispostava ovoga puta „posredno” pridonijela stručnom priznanju gradske samouprave. Naime prema odluci Z. d. d. Mađarski turizam (Magyar Turizmus ZRt.) stručno priznanje „Održavatelj Ureda Tourinform 2008. godine” osvojio je naš Ured gradonačelnika i József Szekó. Zbog puta čelnoga čovjeka grada Mohača u inozemstvo, svečanu diplomu i novčanu nagradu 1. veljače u budimpeštanskoj Palači umjetnosti preuzeli su bilježnica dr. Mirella Kovács i voditeljica ispostave gđa Sándora Pécsvária. Tako dobivenih milijun forinti turistička ispostava može namijeniti za još djelotvorniji rad. Gradonačelnik József Szekó za svoje zasluge u promicanju turizma također je dobio diplomu i nagradu. Svečanost održana na otmenome mjestu ujedno je bila i otvorenje XVII. turističke sezone.

Kako smo saznali od suradnika ispostave gđe Sándora Pécsvária, Marije Barac Nemet i Nóre Madár, od državnih ispostava koje pokrivaju cijelu Mađarsku, na temelju prijedloga Regionalnog ravnateljstva Južnog zadunavlja za marketing Z. d. d. Mađarski Turizam (Magyar Turizmus ZRt., Dél-dunántúli Regionális Marketing Igazgatósága) Odbori za regionalni turizam prema raznim motrištima odabrali su finaliste: osobni nadzori, susreti, ne jedanput telefonski pozivi na stranim jezicima, probna kupnja u tajnosti i na temelju vrednovanja cjelogodišnjega radnog odnosa, iz devet regija po jedna ekipa ušla je u otmjeno društvo. Na temelju daljnjih stručnih provjera i ispitivanja, konačno je odlučeno: mohački Tourinform prvi je među najboljima. Dr. Ivan Róna, glavni ravnatelj Z. d. d. Mađarski turizam, srdačnim pismom zahvalio im je na dosadašnjem radu i osobitom dostignuću kojim su Mohačani uvelike pridonijeli da domaći i strani turisti dobiju usluge na najvišoj razini.

Miklós Ádám

Budimpešta

Arcusfest, sedmi susret narodnosnih kazališta u Mađarskoj

Od 26. veljače do 6. ožujka u Budimpešti se priređuje VII. Arcusfest, koji će se, već po tradiciji, upriличiti u Kazalištu Thalia i Kazalištu lutaka. Od samih početaka na susretu narodnosnih kazališta u Mađarskoj gostuje i Hrvatsko kazalište iz Pečuha, koje će ove godine prikazati komediju Vjenčani list u režiji Roberta Raponje.

Podsjetimo da je profesionalni kazališni život nacionalnih manjina u Mađarskoj početkom 20. stoljeća zamro, a poslije Prvoga svjetskog rata ograničen je samo na seoske amaterske kazališne družine. Potkraj 80-ih i početkom 90-ih godina oživljeno je profesionalno kazalište nacionalnih manjina. Prvi susret narodnosnih kazališta održan je 1993. godine u Budimpešti, u tadašnjem Várszínházu, uza sudjelovanje hrvatskog, njemačkog, rumunjskog i srpskog kazališta u Mađarskoj, i to na poticaj ravnatelja Njemačkog kazališta u Seksaru (DBU) Andrása Frigyesa i tadašnjega predsjednika Ureda za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj Jánosa Wolfarta. Nakon jednoga desetljeća, 2003. godine, na poticaj kuratora hrvatske manjine u Javnoj zakladi za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj Stipana Blažetina i predsjednika Državne samouprave Srba u Mađarskoj Pere Lastića, održan je i II. susret na kojem je sudjelovalo već osam narodnosnih kazališta s ukupno deset komada. Neprekinutim nizom susreta, otada ne samo da je povećan broj kazališnih radionica i produkcija nego je zamjetan i znatan stručni napredak. Lani je sudjelovalo 11 kazališnih kuća s 21 predstavom, na jezicima 11 nacionalnih manjina i na mađarskom jeziku. Arcusfest se ostvaruje u glavnoj organizaciji i uz materijalnu potporu Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj koja je utemeljena 1995.

godine, a tradicionalno susret podupiru razne Vladine ustanove i mjesne samouprave.

Na ovogodišnjem Arcusfestu nastupaju po jedna bugarska, grčka, hrvatska, poljska, srpska, slovenska i ukrajinska, po dvije rumunjske i slovačke, čak tri njemačke i pet romskih kazališnih kuća i družina, s ukupno 18 predstava. Svečana dodjela nagrada bit će u Novom studiju Kazališta Thalia u petak, 6. ožujka, u 19.30 sati.

Ulaznice se mogu nabaviti na blagajni Kazališta Thalia i Kazališta lutaka, te putem internetskog portala, nadalje kod narodnosnih udruga. Obavijest o ulaznicama i opširniji program na www.arcusfest.hu.

Kazalište Thalia

1065 Budapest, Nagymező utca 22–24
Telefon: 311-0635 (Po-Č: 10:00–18:00, Pe: 10:00–17:00)
szervezes@thalia.hu,
brandkati@thalia.hu
www.thalia.hu
1065 Budapest, Nagymező utca 19.
Telefon: 428-0791, 302-3841
(Po-Pe: 10:00–18:00, Su: 10:00–14:00)
jegyek@t-online.hu

Kazalište lutaka u Budimpešti

1062 Budapest, Andrásy út 69
Telefon: 342-2702 (Po-N: 9:00–18:00)
bubabszervezes@hdsnet.hu
www.budapest-babszinhaz.hu

Bogatstvo...

Mohački bušari 1960-ih godina

(Fotografija izložena u Muzeju „Dorottya Kanizsai” u Mohaču)

ERČIN – Dana 14. veljače priređena je već tradicionalna pokladna plesačnica za erčinske Hrvate i njihove prijatelje. Erčin-

ska hrvatska plesačnica, kako su je nazvali organizatori, okupila je mlado i staro oko Rackih poklada u mjesnom domu kulture. Priredbu je svojim nastupom otvorila dječja skupina Dolina, a potom su slijedili plesači KUD-a Zorica, te ples pod maskama svih sudionika erčinske hrvatske plesačnice, s neizostavnim domaćim krafnama i vinskom kapljicom, sve do ranih jutarnjih sati.

(Marko Sili)

BUDIMPEŠTA – Parlamentarni pravobranitelj za manjine dr. Ernő Kállai, u znak poštovanja prema istraživaču školstva Roma u Mađarskoj, utemeljio je Nagradu „István Kemény”, koja će se dodjeljivati za istaknuti istraživački rad u objektivnom otkrivanju društvenog života, političkih, gospodarskih i drugih odnosa, društvenih pojava nacionalnih i etničkih zajednica u Mađarskoj, te svečano uručivati svake godine u travnju.

Nagradu može dobiti mladi istraživač društvenog života (do 35 godina) za istaknute i uzorne dosege, koji se prema uvjerenju državne ustanove ili zaklade za znanstveno istraživanje manjina bavi znanstvenim istraživanjem. Prijedlozi s obrazloženjem primaju se do 31. ožujka 2009. godine, a trebaju se dostaviti tajništvu Ureda parlamentarnoga pravobranitelja za manjine. Moli se da se prijedlozi po mogućnosti pošalju elektronskim putem na mail-adresu laszlob@obh.hu. Daljnje obavijesti: dr. László Boglárka, tel.: +36 1 475 7149.

PEČUH – U organizaciji Udruge hrvatskih vinogradara u Mađarskoj, organizira se natjecanje hrvatskih vinogradara. Natjecatelji uzorke sorti vina trebaju predati do 15. ožujka u Hrvatskome klubu Augusta Šenoa u Pečuhu. Proglašenje rezultata natjecanja bit će 3. travnja u predvorju pečuške hrvatske škole.

Kuržnača, zlevanka, gibanica, mazanica, krpice...

Kaniška Hrvatska manjinska samouprava svake godine priređuje kušanje starih pomurskih jela. Ove su godine pozvane i djelatnije Hrvatice iz Mlinaraca, Petribe i Pustare, a bilo je gostiju čak iz Donje Dubrave.

Zoltan Markač pokazuje dio svoje zbirke

Nitko nije došao praznih ruku, pa se stol nakupio tradicionalnom hranom: grahovom salatom, kašicom, kukuruznom kašom, zlevankom, žličnakami, gibanicama, kuruznim kruhom z kosanom mašću, krpicama. Zoltan Markač, predsjednik sepetničke Hrvatske manjinske samouprave, prikazao je isječak svoje sakupljene zbirke materijalne kulture pomurskih Hrvata.

Okupljene je pozdravila Marija Vargović, predsjednica Hrvatske manjinske samouprave grada, i govorila o gastronomskim običajima predaka, o siromaštvu koje je seljake primoralo na skrajnje jednostavnu prehranu.

Pomurski su se Hrvati bavili uglavnom poljoprivredom, i ljeti su imali vremena samo jedanput jesti toplo jelo, a zimi dvaput (ujutro i navečer). Kuhale su starice kojima je već bilo naporno raditi na polju. Na polju se jeo kukuruzni kruh sa čvarcima ili kosanom masti, a nekad samo luk i sir (turuš). Najviše su se kuhale kaše, koje su bile i jeftine i zasitne, pa krumpir, grah.

Godišnje jedanput se klala svinja i svaki njezin dio bio je iskorišten. Seljaci nisu imali novaca kupovati u mesnici. Glavni poljoprivredni proizvod bio je kukuruz, tako i kukuruzni kruh i druga jela od kukuruza.

Mlinarčanka Katica Kotnjek govorila je o svojim uspomena vezanih uz jelo: *Da sam mela osam let, pomlam kak so mi mama kruha pekli, pak smo meli dva-tri dni, da je bil veliki kruh, ondak so mi dali kraj. Ako ga nesem mogla pojest, onda sam hitila v koprive, za tri dni da sem bila gladna ondak sam dišla iskati, pak sam pojela. Fnogo smo bili gladni, po logu smo išli pak smo pobirali kaj smo tam našli, sako drevo smo poznali, trninu (kukinj) smo jeli, negda su jako dobre bile, ve več nisu tak dobre, ve sem probala jesti pak mi nisu dobre. Da sem bila deset let, pri nas so pobirali jabuke, za 60 fileri kilo, ondak ja i moja pajdašica išla sam pobirati vu goricaј pak zaslužila peneze. Hodili smo i maticu pobirati, za to smo dobili penez. Nikaj se ne bacalo, vek je bil nešče gladen kaj pojel.*

Mladi tamburaši pratili su zakusku

Antun Benko, poduzetnik iz Donje Dubrave, govorio je o sličnim stvarima: *Pri nas u Međimurju su skoro ista jela bila kao tu. U velikoj krušnoj peći su pekli kruh od tri kile, to su stavili u špajz, ključa su meli stari mame pod suknom, kaj ne što kruha kral, znalo se kolko se moglo pojest. Da se mnogo delalo više, da se malo menše. Deca su išla vek prositi, pak su nim vek dali, omda su rekli «Kaj te išče jempot ne vidim». Mi kak deca znali smo na kojem vrtu kaj je je, jabuka, hruška, šliva, pak smo išli krast, onda smo bičom dobili od sosedu, al nam je bilo lepo, fnogo smo se družili. I nama so partizani pomeli najžu, se kaj je bilo, sam malo nam je stalo. Beloga kruha so pekli v peki sam za blagdan. Smešno je, negda je kukuruzni kruh bil za siromahe, a beli za bogate, ve pak kukuruzni kruh duplo dojde od beloga, se se brnulo. Onda da sam bil mali, neje bilo penez, majka so pobirali jajca, pak su za to kupili kaj je trejalo. Po jajce su stari japa dobili cigaretline. Potle 60-ih godina počeli smo vu Nemšku iti delate, pak onda je to siromaštvo prešlo, ve več deca imaju sega.*

Zoltan Markač, predsjednik sepetničke Hrvatske manjinske samouprave, sakuplja materijalnu kulturu pomurskih Hrvata. Na predstavljanju jela prikazao je razno sude, među kojima je bilo i onih iz 19. stoljeća. G. Markač planira sve to izložiti u svome domu.

Uz kušanje hrvatskih jela mladi kaniški tamburaši su nudili lijepu hrvatsku pučku glazbu. Razmjenjivali su se recepti, pričalo se kako su ta stara jela ukusna, jeftina i zdrava.

Beta

Pun stol tradicionalnih jela

Petroviska noć Divljega zapada

Preprošle subote je bila održana ta fešta ku većina Petrovišćanov ne bi izostavila nijedno ljeto iz fašenjskoga mulatovanja. Rič ide za bal Zaklade za Petrovo Selo na čijem čelu sve do kraja ove priredbe je stao Laslo Škrapić ki je od Ferenc Timara prikzeo predsjedništvo 2004. ljeta. Funkciju je ovput položio a odbor će nek kasnije odlučiti, gdo stupi na njegovo mjesto. Ova civilna organizacija peljajuću ulogu ima u polipšavanju sela, u podupiranju seoskih društav, a naravno, svaki kotrig dobrovoljno djela za zajednicu. Ovo ljeto svoj bal su si zasanjali u vestern-štimungu, a nisu samo odlični kostimi govorili o Divljem zapadu, nek i fantastične kulise. Po staroj tradiciji, žgano, grofljini a ni hladetina i ovput nisu falili sa stolov, a ni šalne prezentacije seoskih društav. Človik od smiha jedva je mogao zajti do lufta i samo se čuditi, otkud si zamu nek izvodjači ljeto na ljeto, sve bolje i bolje ideje. Feštu su zastupnici Zaklade za Petrovo Selo otprli s jačkom iz Divljega zapada, a vjerojatno toliko kovbojov dovidob ovo naselje nigdar nije vidilo. Našli smo i jednoga indijanara „Bijelo Pero“ ali on se je najradje skrivao za šankom kot konobar. Ženski zbor Ljubičica je za ovu priliku još i dvi produkcije sastavio, prvu na temu ribolova, a drugu na Jačku u godini. Gumijove škornje, kabanice, očalji i paraple, ni dileme, jako atraktivno su izgledali u ženskoj koreografiji. Canijova brigada (Andraša Horvata) se je prikazala s pravom scenom iz Divljega zapada, kade su se kovboji u dvoboju borili, ali, sve u svemu, sve je završeno hepiendom. U Pinčenoj dolini za vrime fašenjka se povećava broj Ciganov, i sad je to tako bilo dokle su izguslali šlager Bubamara, a potom se nisu sramovali ni javno prositi pineznu potporu za guslanje, od načelnika Mikloša Kohuta, ki se je tako uspješno maskirao za noćnu damu da

Laslo Škrapić, još na ovom balu predsjednik Zaklade sa misicom Petrovoga Sela, Roskom Škrapić-Harangozo

jedva smo ga prepoznali, no ovi su ga ipak našli. Sam kraj i vrhunac ovoga programa je zlamenovao nastup seniorskih tančošev, ki se vik pripravljašu s običaji jednoga naroda. Ljetos su im na repertoaru bili Tirołci, s kravom, pivom, piljenjem driva, dobro poznatimi ritmi. Tako je hudo odletilo vrime uz glazbu Pinka-banda da gor nismo upametzeli da je jur polnoć kad su se izvlikle tombole. Da mjesni privatnici nisu bili škrti sa svojimi dari ni ovom prilikom, to je bilo vidljivo na pozornici. Skoro su se uru dugo dilili srićnikom vridna iznenadjenja. Do jutra se je sviralo, veselilo, tancalo u mjesnom kulturnom domu, jur zaredom deveti put, a dojdūće ljeto će nam se još bolje šikati dojti na jubilarnu zabavu, za ku se jur najpr prahamo študirati ku masku ćemo si iznajti.

-Tiho-

Bal roditelja i pedagoga

U organizaciji Roditeljske zajednice Hrvatske škole Miroslava Krleže iz Pečuha, održan je tradicionalni školski bal koji je ove godine u auli škole okupio 130-ak gostiju. Ovogodišnji takozvani „bal sa naramkom“ bila je prilika za druženje pedagoga i roditelja, uz hrvatsku pjesmu i riječ, te kolače i sendviče koje su priredile vrijedne mame, organizatorice bala. Dobrotvorni je to bal čiji je prihod već desetljećima namijenjen aktivnostima koje se ostvaruju u školi, te pomaganju ostvarenja izvannastavnih sadržaja. Bal je prigodnim riječima otvorio ravnatelj škole Gabor Györfvári, a potom je Plesna grupa škole, koja radi pod rukom plesnog pedagoga Joze Savaija, izvela prigodan kulturni program. Slijedila je zabava, do ranih jutarnjih sati, uza svirku Orkestra Baranja, na čelu s Tomislavom Taradijom, i bogatom tombolom u ponoć. Glavnu nagradu, HDS-ov dar, tjedan dana boravka u Kulturno-prosvjetnom centru i odmaralištu Hrvata u Mađarskoj „Zavičajju“ u Vlašićima na otoku Pagu, dobila je Aga Krstić Orovica. Sretnoj dobitnici nagradu je uručio osobno predsjednik HDS-a Mišo Hepp, a balu je nazočila i treća konzulica Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu Katja Bakija.

Nakon bala predsjednica Roditeljske zajednice Nora Matković i članstvo Roditeljske zajednice bal su ocijenili uspješnim. Organizatori su ostvarili prihod od 315 145 forinti, i po dogovorima, on će biti namijenjen za potrebe razrednog izleta 7. i 8. razreda osnovne škole, te za potporu ostvarenju maturalnog putovanja učenika 12. razreda. Naime već godinama škola pokušava na sve moguće načine učiniti to putovanje doista darom za svoje maturante. U tome im dosljedno pomažu i hrvatske manjinske samouprave naselja iz kojih djeca pohađaju hrvatsku gimnaziju, sudjelujući u pokrivanju troškova za učenike iz svojih naselja. Pečuška hrvatska samouprava ne slijedi tu praksu, a i ove godine u 12. razredu ima desetak učenika upravo iz Pečuha. Napomenimo kako je svojedobno pečuška Hrvatska samouprava utemeljila Zakladu za hrvatsko školstvo u Pečuhu, u koju, po informacijama koje je Hrvatski glasnik dobio od predsjednika Zaklade, u posljednjih nekoliko godina nije uplatila nijednu forintu iako se svojevrmeno obvezala kako će godišnje u Zakladu uplaćivati iznos od 300 tisuća forinti.

Branka Pavić Blažetin

Bunjevačko prelo u Gari

Uprizoreno prelo iz 1940-ih u Lenkinoj mijani

Pokladno razdoblje u Bačkoj iz tjedna u tjedan obilježava se tradicionalnim zabavama, hrvatskim (bunjevačkim i rackim) prelima. Nema maškara i buke, ali ima zabave i veselice uz ples, pjesmu i tambure. Na Valentinovo, u subotu, 14. veljače, održano je čak tri prela, među njima i u Gari.

U organizaciji mjesne Hrvatske manjinske samouprave, sudionici programa i gosti okupili su se u mjesnom domu kulture, koji je i ove godine ispunjen do posljednjega mjesta. Nakon «bunjevačke himne» Kolo igra, tamburica svira, prve i najpoznatije preljske pisme („Na prelo” Nikole Kujundžića, koja je izvedena na prvome Velikom prelu u Subotici 1879. godine), već po običaju, otvoreno je prigodnim kulturnim programom, recitacijom i plesnim nastupom učenika hrvatske skupine. U programu su nastupili još mjesno Omladinsko plesno društvo, te solistica Darinka Orčik iz Santova, u pratnji domaćega tamburaškog sastava «Bačka», koji je okupljene zabavljao do jutra.

Središnji događaj ovogodišnjega prela bilo je uprizorenje nekadašnjega bunjevačkog prela iz 1940-ih godina, onako kako je kadgod bilo u Lenkinoj mijani, koje su na sceni doma kulture prikazali članovi Omladinskoga plesnog društva, prošireni starijim članovima i domaćim tamburaškim orkestrom «Bačka», ali nisu nedostajali ni najstariji, bača Antun Zegnal koji uvijek rado sudjeluje na priredbama bunjevačke zajednice, kao i njegova supruga teta Amalka. Dojmljivo je bilo vidjeti mlade u izvornim bunjevačkim nošnjama, s izvornim pjesmama i plesovima, slušati naratora Martina Kubatova koji je na pravoj bunjevačkoj ikavici ispričao događaje nekadašnjega prela. Domišljato je napravljena i scena

s izvornim rekvizitima, kojima je dočarano ozračje Lenkine mijane, šank s bačvom šiljera iz 1947, cijenama u filirima i natpisom: vere-sije nema! Sviralo se, pjevalo, igralo, kartalo i veselilo kao nekada u Lenkinoj krčmi. Okupljeni su s oduševljenjem i pljeskom popratili program u kome su još izvedene dvije koreografije, splet podravskih i bunjevačkih plesova.

«Nažalost mladi, intelektualci su otišli u gradove, sve manje poznaju izvorni bunjevački govor, bunjevačku ikavicu i stare riječi. Mi smo pokušali dočarati ambijent nekadašnjih bunjevačkih prela, kako je to bilo 1940-ih godina u omiljenoj Lenkinoj mijani» – reče nam uz ostalo Stipan Krekić, predsjednik Hrvatske manjinske samouprave, naglašujući kako svojim priredbama nastoje udovoljiti potrebe i mladih i starih. Stariji uglavnom priželjkuju hodočašća u matičnu domovinu i ovakva okupljanja, a mladež traži folklorne priredbe i plesačnice, učenici nastupaju s prigodnim recitacijama i dječjim igrama. Na ovaj način pridonose njegovanju materinskog jezika i bunjevačkih običaja. Nastojimo ih što više pridobiti jer nas petero ovako velika prela i programe ne bismo uspjeli organizirati; to su sve naši aktivisti. Ako tako nastavimo, a roditelji se brinuli za jezik i naše običaje, onda ćemo opstati. Ako toga nema, onda nas neće biti. Ponosan sam na naše tamburaše, koji su godinama bili moji učenici, a sada samostalno sviraju i pjevaju, što je pravo zadovoljstvo.»

Zajedničkim nastupom TS «Bačka» i Stipana Krekića, koji je i pjevao, čuli smo i dvije novije preljske pjesme. Jednu s naslovom Bunjevac koja govori o podrijetlu Bunjevaca od rijeke Bune u Hercegovini, kako su se doselili na ove prostore i ukorijenili se na ravnici, koja im je i mati i dika; i drugu s naslovom Bunjevka koja ističe vrline Bunjevke, pjesmu koja je nastala u Subotici, uglaz-

bio ju je Ičo Grujo, a aranžman za garsku izvedbu napravio Stipan Krekić. Teta Anuška Šibalin, dopredsjednica Hrvatske samouprave, dodaje. «Malo smo se bojali da ćemo imati manje publike, ali kako vidite, došli su nam naši bivši Garci čak iz Budimpešte, Pečuha, pogotovo iz Baje, a dolaze nam i Švabi i Sikuljci. Imamo više od 300 gostiju. Sve to ne bismo uspjeli bez zajedničkog rada. Hvala svima koji nam pomažu! To nam daje snagu da nastavimo i ubuduće. Puno smo razmišljali kako bismo mogli uesti prelo, a onda smo došli na zamisao prikazati kako su naši stari mulatovali. Nekada je bilo više mijana, ali Lenkina je bila najomiljenija. Teta Lenka Jasenović bila je lipa žena, znala je s gostima, kod nje su se okupljali naši Bunjevci, sami ili s društvom, bilo je vrlo raskošno. I ja sam odlazila tamo, vrlo je lipo bilo, ima kada je zaista veselje trajalo tri dana. Teta Lenka je znala očarati goste, a dolazili su i Švabi. Mislim da će mladi tako nešto i naučiti o našim običajima, koji se ne čuvaju kao nekada, ali će, vjerujem, prenositi i dalje, od generacije do generacije.»

Kako dodaje teta Anuška, nažalost, više nema izvornih bunjevačkih nošnji. Nekadašnje lionske svile ima već vrlo malo jer su se «rascipale», razišle, ostalo je samo nekoliko, a pokušavaju ih obnoviti. Našli su vrlo lijepe nošnje, te zahvaljuju svima koji su im ih posudili, što svako čuva kao svoje zlato. Daju ih samo prigodno, pa im se vraća. Omladinsko plesno društvo ima komplet podravske, bunjevačke i baranjske šokačke nošnje, a kako zaključuje, mladi su vrlo zahvalni, stoga će im i ubuduće nastojati osigurati potporu za rad.

Dobro raspoloženje, veselje potrajalo je do jutra, ali slavlju i veselju nije kraj jer u subotu, 28. veljače, održat će se i jedinstveno garsko Muško prelo.

Tekst i slika: S. B.

Što znamo o kralju Matiji?

Učenici šestog razreda martinačke osnovne škole sudjelovali su natjecanju u dva kruga kojim su odmjerili svoje znanje o kralju Matiji i njegovu dobu. U prvom su krugu pismenim zadacima novinarskoga karaktera pokazali što znaju o kralju Matiji i renesansnom dobu. Obadvije skupine (naime natjecale su se dvije skupine učenika šestog razreda martinačke škole) pokazale su zavidno povijesno znanje. Tako su nastala dva novinarska uratka pod nazivom „Ora et labora” i „A holló”. U njima ima recepata, poziva, priča, upućivanja na događanja iz života kralja Matije, poziva na viteške turnire, modne revije renesansnih dama, mnogo vijesti, listanja knjiga, izvješća s vjenčanja kralja Matije, intervjua i još podosta zanimljivih napisa malih novinara o vremenu i životu toga kralja.

Nakon prvoga kruga natjecanja obje su skupine učenika s postignutim rezultatima uspjele ući u drugi krug. Drugi krug natjecanja održan je 28. siječnja u šeljinskom domu kulture. Nije bilo lako. Trebalo je odgovarati na niz postavljenih pitanja, na temelju teksta odrediti o kome je riječ, ukrasiti ispečenu tortu, a nisu izostale ni probe snage

i vještina, kao darts, borba pijetlova, kazivanja priča ili kazališna izvedba. Martinačka skupina, u kojoj su bili: Fanni Jusztin, Gordana Solga, Agneš Kuštra i Patrik Kuštra, osvojila je treće mjesto. Djeca su se veoma dobro osjećala. Posebnu zahvalu natjecatelji duguju aktivnim mamama. Mama Fannike Jusztin napravila je renesansne kostime za dvoje učenika i mnogo pomagala u priprema. Ona je ispekla i tortu. Obučena u renesansnu odjeću, djeca su izvela i ples iz toga vremena. Tu su Martinčani pobrali najveći pljesak i, po ocjenama mnogih, bili najbolji. Sve to pak ne bi bilo moguće bez zalaganja i pomoći nastavnice Eve Geošić Silović.

Erika Kuštra

MALA STRANICA

Izradila: Dijana Kovačić
iz Fičehaza

Maskenbal u santovačkoj hrvatskoj školi

U organizaciji Hrvatske osnovne škole, u ponedjeljak, 9. veljače, u Santovu je priređen tradicionalni školski, pokladni maskenbal. S obzirom na povećani broj učenika, ovaj put prvo samo za niže razrede. Stotinu učenika od 1. do 4. razreda u velikom broju maskirali su se u raznorazne likove, koje su na početku predstavili okupljenima. Najomiljeniji su bili bajkoviti likovi: vile, vrag, princeze, čarobnjaci i razne profesije od detektiva, vojnika do šokačkog tamburaša. Sve su maskare nagradne skromnim darovima, a u nastavku se plesalo, pjevalo i zabavljalo uz razne dječje šaljive igre. Dvorana mjesne gostionice ispunjena je do posljednjega mjesta učenicima nižih razreda, njihovim nastavnicima i roditeljima. Već po običaju, na stolovima su se našli domaći kolači, peciva i sokovi. Za dobro raspoloženje pobrinuli su se otac i sin, svirci Joso i Dejan Barić, učenik 5. razreda, pa se plesalo i naše kolo i drugi narodni plesovi koje djeca uče u okviru folklornog kružoka. Nakon velikog iščekivanja priređena je i tombola uz korisne i lijepe nagrade.

Maskenbal za više razrede održan je tjedan poslije, u ponedjeljak, 16. veljače.

Maskenbal u santovačkome hrvatskom vrtiću

U petak, 13. veljače, održan je i maskenbal u santovačkome hrvatskom vrtiću, na kojem se okupilo šezdesetak polaznika triju skupina: male, srednje i velike. Bajkoviti likovi i filmski junaci bili su najomiljeniji među djecom, koja sva imaju svoga obožavanog junaka.

Tekst i slika: S. B.

KALAČA, PLOČE – Uspješna suradnja Baćine u Hrvatskoj i bačvanskog Baćina uskoro bi mogla rezultirati povezivanjem Ploča i Kalače. Prigodom gostovanja na ovogodišnjemu Rackom prelu u Baćinu, u subotu, 14. veljače, s gostima iz prijateljske Baćine, u Općini Ploče, doputovala je i dogradonačelnica Ploča Slavenka Mošun.

Kako nas je obavijestio predsjednik Hrvatske manjinske samouprave Bariša Dudaš, pošto su još 2007. potakli povezivanje dvaju gradova, u subotu prijepodne dogradonačelnicu Ploča u svom uredu primio je kalački gradonačelnik Andor Gusztáv Török. On je svoju gošću ukratko upoznao s poviješću, kulturno-povijesnim znamenitostima i sadašnjim životom tisućljetnoga grada, založivši se za uspostavljanje uzajamne prijateljske suradnje, koja bi mogla početi razmjenom učenika, uzajamnim gostovanjima kulturno-umjetničkih društava, a poslije ju proširiti na polju gospodarstva, trgovine i turizma. Dogradonačelnica Slavenka Mošun uz ostalo je naglasila da Pločani mnogo očekuju od uspostavljanja suradnje, u nadi da će steći nove prijatelje koje bi željeli u što većem broju pozdraviti u Pločama. Nakon razmjenjivanja darova, dogovoreno je da se uskoro povedu i konkretni razgovori o povezivanju dvaju gradova i budućoj suradnji.

KISEG – Od predlani židansku školu već ne pohađaju učenici od 5. do 8. razreda, zavlj maloga broja dice, a i manjkanja financijskih izvora. Ta dica se uči u kiseškoj Osnovnoj školi „József Bersek“, a na hrvatskoj nastavi su desetimi. Kako je u svezi s tim rekao židanski načelnik Štefan Krizmanić, „moramo prihvatiti ako ni dovoljno dice, onda moramo poiti na drugi sistem financiranja. Ovo je bilo prvo ljeto, očekivanja su nam bila malo veća nek što smo mogli realizirati, ali jur imamo plane kako dalje“. Hrvatska manjinska samouprava kot i Seoska samouprava Hrvatskoga Židana je inicirala kod kiseške mikroregije da ako bude u dojučem školskom ljetu najmanje 15 dice upisano na hrvatski jezik, onda se učenici podilu u dvi grupe, i to tako da 5-6. i 7-8. razred budu spojeni za vrime hrvatskih ur. Trenutačno su svi školaru u jednoj grupi, a kako je naglasio židanski prvak, „u podijeljeni grupa i kvaliteta podučavanja bi mogla biti daleko bolja nek u jednoj grupi, ali nikako ne smimo na to pozabiti, ako ni dice, onda nij nastave kad prez dice se ništa ne more organizirati“.

U spomen

Antun Mujić 1927–2009.

Nakon teške bolesti, u petak, 13. veljače, u kalačkoj bolnici u 82. godini života umro je Antun Mujić, predsjednik Hrvatske manjinske samouprave sela Bikića i Bajske bunjevačke čitaonice.

Rođen je 21. prosinca 1927. godine u bunjevačkoj obitelji u Bikiću, od oca Ive i majke Lenke Jagić. Osnovnu je školu pohađao u rodnome selu, a građansku u Aljmašu. Zatim je maturirao u Baji, završio Zippernovskyeve tehnikum u Pečuhu i knjigovodstvo u Budimpešti. Nakon školovanja zapošljava se kao bilježnik u Rimu (Rém), a poslije kao glavni knjigovođa radi u Srimljanu (Szeremle), Čataliji (Csátalja), Sečuvu (Dunaszecső) i Čavolju.

Još kao mladić bio je član izaslanstva bačkih Hrvata koje se u organizaciji Antuna Karagića u siječnju 1946. u Beogradu susrelo s predsjednikom Jugoslavije Josipom Brozom Titom, upoznavši ga sa zamislima oko budućnosti južnih Slavena u Mađarskoj, i s obzirom na velik broj Hrvata na sjeveru Bačke u Mađarskoj, postavivši pitanje mogućeg priključenja Bajskeg trokuta Jugoslaviji.

U vrijeme demokratskih promjena u Mađarskoj, potkraj 1980-ih godina opet se uključuje u društveni život hrvatske zajednice u Bačkoj i Mađarskoj. Obnavljajući rad nekadašnje Bajske bunjevačke katoličke čitaonice, utemeljene 1909, građene 1910, i ukinute 1949. godine, neosporne zasluge ima u utemeljenju udruge Bajske bunjevačke čitaonice 1988. godine s domalo 30 osnivačkih članova, čiji broj poslije raste na 300 članova. Osnivački je član Saveza Hrvata u Mađarskoj. Od utemeljenja, 1995, predsjednik je Hrvatske manjinske samouprave u Bikiću; od 1995. do 1998. i član prvog saziva Skupštine Hrvatske državne samouprave; 1990-ih, tijekom nekoliko godina, član Svjetskoga hrvatskog kongresa, a od 2002. do 2006. zastupnik Hrvatske manjine i seoske samouprave u Bikiću.

Još 1989. pokreće najznačajniju manifestaciju Bajske čitaonice pod nazivom Bajske razgovori – Bunjevci danas, koja je u to vrijeme okupljala bunjevačke Hrvate iz Mađarske i Vojvodine, ali i sudionike iz Hrvatske, a već 1990. prerasla okvire znanstvenoga skupa, te postala znanstveno-kulturnim i vjerskim događajem bačkih Hrvata. Ne doživjevši svoju 10. obljetnicu (bilo je još pokušaja da se obnove), posljednji Bajski razgovori u organizaciji Čitaonice održani su zapravo 2003. godine u bajskom Hotelu Duna, a tema im je vezana za uvođenje šengenske vize i nemogućnost putovanja bunjevačkih i šokačkih Hrvata k svojoj rodbini preko granice.

Osim toga pod njegovim vodstvom pokrenut je rad folklorne skupine, tečaj za tamburaše, a također od 1988. do 1999. redovito je organizirano i Veliko bunjevačko prelo s poznatim izvođačima iz Hrvatske i Vojvodine. Za njegovo se ime veže i organiziranje Prela bez granica, koje je nekoliko godina priređivano u Bikiću. Nažalost, rad Čitaonice ugasio se još prije nekoliko godina, a oronula zgrada Čitaonice ponuđena na prodaju. Njegov posljednji ispraćaj, na kojem su se okupili uža rodbina, mještani, prijatelji, predstavnici Pučke kasine u Subotici i DSHV-a, predsjednik HDS-a, bio je u petak, 20. veljače, na bikićkom groblju. Pogrebni obred na hrvatskom jeziku predvodio je seksarski župnik, velečasni Ladislav Bačmai. U ime njegovih susedljana od njega se oprostio načelnik sela József Mészáros, ponajprije istaknuvši njegove zasluge u zastupanju interesa, te očuvanju i njegovanju bunjevačkih tradicija u Bikiću i općenito Bačkoj. Oproštajnim riječima pokraj grobnice na njegov život i rad osvrnuo se i Ljudevit Vujkov Lamić, predsjednik Pučke kasine u Subotici. Antun Mujić ispraćen je uza zvuke tamburice orkestra Joške Kovača iz Vršende, uz ostalo i melodijom Kolo igra, tamburica svira.

Počivao u miru!

S. B.

PETROVO SELO – Farska općina dotičnoga sela poziva na korizmena predavanja u ljetu Sv. Pavla. Prvo spravišće je predviđeno ovoga vikenda u nedilju (I. III.), početo od 14.30 uri u mjesnom domu kulture, a predavač je dr. László Gyürki, papinski prelat, kermendski dušobrižnik u mirovini, gdo će govoriti o Sv. Pavlu, apoštolu naroda. On je izdao 2001. ljeta i knjigu ka govori o Petroviščanu Ferencu Harangozou, vjernomu sudjelaču kardinala Józsefa Mindszentya. Nedilju, 8. marcijuša, u kapeli Sv. Štefana u 14.30 uri će se s Petroviščani strefiti športaša ugarskoga naroda, olimpijski prvak, svitski prvak u petoboju András Balczó. Tajedan dan kasnije, 14. marcijuša, nedilju, u 16 uri, isto tako u kapeli Sv. Štefana, pozvani gost je dr. András Csókai, neurokirurg, vlasnik Nagrade „Prima Primissima“. Nedilju, 22. marcijuša, u 14.30 uri u kapeli očekuju svakoga na predavanje „Bio sam u zatvoru i posjetili ste me“, u kom će se publiku predstaviti Patrik Kodom Kofi, dušobrižnik, rodom iz Ghane. Zadnje spravišće u postu i u ovoj seriji predavanj se priredjuje 29. marcijuša, nedilju, takaj u kapeli, u kom dr. András Veres, sambotelski biskup, će govoriti o odnosu države i Crikve. Organizatori srdačno pozivaju svakoga zainteresiranoga i iz susjednih sel.

Unda na Hrvatskom balu u Hečki

Franjo Guzmić, undanski načelnik, je otvorio bal u društvu moderatorice zabave, Mirjane Grubić, najlipše Hrvatice u Ugarskoj

Kup časnih gostov

HKD Veseli Gradišćanci u koreografiji Turopolja

Undansko hrvatsko kulturno društvo je dvanaesti put priredilo Hrvatski bal, 14. februara, subotu, u restoranu Tornácus u Hečki. Kako je rekao jedan od glavnih organizatorov, ujedno i predsjednik mjesne Hrvatske manjinske samouprave Štefan Kolosar, i ljetos je jako dobro poiskan njev bal, a med časnim gosti su mogli pozdraviti predsjednicu Društva Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj Mariju Pilšić, bivšega predsjednika Hrvatske državne samouprave dr. Mija Karagića, kot i načelnika Umoka Attilu Horvátha. Feštu undanskih Hrvatov su otvorili prvak sela Franjo Guzmić i dopredsjednik HDS-a Matija Šmatović uz moderaciju programa Mirjane Grubić, najlipše Hrvatice Ugarske. Posebna hvala je pripala Teriki Kiss, mjesnoj folkloriški, ka je najveć truda na se zela da i ov bal bude uspješan, a tako je pozdravljena i domaćica, vlasnica restorana Klára Hospely.

Tamburaši iz Unde su ovput predstavili svoj najnoviji muzički program, a Veseli Gradišćanci su plesali Turopolje, koreografiju Alena Šuškovića. Sve nagrade na tomboli su našle do kraja bala srične dobitnike, tako da uglavnom nigdor nije domom prošao prazni-

mi rukami. Po ocjeni organizatorov petroviska Pinkica je ovu noć zvanaredno dobro svirala. Svi dohotki bala idu na realizaciju zdavne Kolosarove sanje, po koj bi i Undanci vrijeda imali Seoski stan. Peljač HKD-a Štefan Kolosar bi ujedno volio da etnokuća zajde u vlasništvo Društva. U aprilu Veseli Gradišćanci nastupaju na balu načelnikov u Liviru, to im je i zato posebna čast jer dohotki toga bala svako ljetos idu u dobrotvornu svrhu. Ljetos su prvaki okolišnih sel odobrili da znatnu svotu ponudu undanskim folklorošem.

-Tiho-

Foto: Ferenc Gati

Prvi tanac na balu

Mesopust na Undi

Vrime mesopusta se počinja od Svetih trih kraljev pak se drži sve do Čiste srijede, do Pepelnice ka već označava i prvi dan korizme. U tom periodu već je tradicija i u naši hrvatski seli da se priredjuju kostimirane povorke, ljudi u maska načinjaju zuku i larmu. Na razne načine u tajni se pripravljaju na šale da se pak skupa smiju i veselu s pogodjenimi. Med različnim maskami najdemo sve vrste od tradicionalnih do modernih figurov. Ov najveseliji čas ljeta čekaju dica, muži i žene jer maske nudu slobodnije, otvorenije držanje i za noriti i za razveseliti.

S veseljem i voljom su se Undanci ublikli u različne maškare 21. februara, subotu. Još i godina je slabije šicjala kada je krenuo mimohod kroz selo. Djed i baba su vrteći tancali na kolskom kotaču, da na kraju nastanu plamen na ognju na kojega su se hitili, željno čekajući da čim prlje se pozabi zima, hladnoća i sve zlo ča je za nami.

Organiziranje je ovo ljetos prikzela Seoska samouprava, a u ostvaranju su aktivna bila skoro sva društva ovoga maloga sela: tamburaši, plesači, ognjogasci, roditelji i, naravno, dica. Veselje je na balu nastavljeno, kade su razni programi osigurali dobru zabavu i za velike i za male.

Foto i tekst: Marija Fülöp-Huljev

Pokladna zabava i u Dunaújvárosu

BIZONJA – U sjevernogradišćanskom naselju je osnovan kazališni krug „Najbolji Bizonjci“, u kom će se zainteresirana dica i mladi ljudi upoznati s osnovama igrokazanja. Kotrigi će se baviti u okviru djelaonice raznim načini komunikacije, recitacijom, analiziranjem pjesam, prakticirat će samokontrolu i pripravljat će se s predstavom na majuške seoske Hrvatske dane. Zanimaciju pelja Tamás Madár, a prva proba je održana 17. februara, utorak.

UNDA – Na poziv mjesne Hrvatske manjinske samouprave su prošle nedilje otputovali Undanci u Zagreb, kot i svako ljeto, na kulturnu priredbu „Dan Prigorja“. Člani HKD-a Veseli Gradišćanci tamo su ponovo vidili prijatelje iz Čučerja, s kimi ljetos u jesen svečuju 20. obljetnicu suradnje, kada će gradišćanski ansambl proslaviti i vlašći 35. jubilej osnivanja.

UNDA – Hrvatska manjinska samouprava i Igrokazačko društvo Petrovoga Sela svakoga srdačno poziva 8. marcijuša, nedilju, u 15 uri u undanski kulturni dom, na novu predstavu petrovskih kazalištarcev. „Dragi rođjaki“ čeka ju vas u četiri čini sa šalom, intrigami i zanimljivom igrom.

PETROVO SELO – Na Čistu srijedu pri večernjoj maši u mjesnoj kapeli Sv. Štefana su posvećeni novi kipi sa štacijami, ke je prlje mnogo ljet darovala crikvenoj općini Marija (Ilona) Kapitar rodom iz Petrovoga Sela, ka je dugo ljet bila opatica, misionarka u Indoneziji. Sveti kipi su tamo napravljeni specijalnim načinom, a sad su stavljeni u okvir pak su blagoslovljeni prik Ivana Šneller, petrovskog farnika u mirovini.

KEMLJA – Rodjeni Kemljanac Franci Nemet, ki danas živi u Beču, jur kih trideset ljet dugo njeguje privatne i službene veze s Verom Raguž, odgojiteljicom u Požegi. Iz toga prijateljstva se je narodila lani ideja po koj je požeška pedagoška delegacija u majušu posjetila Kemlju, a 11. marcijuša, srijedu, slijedi povratni pohod. Pedagoginje iz kemljanske škole, čuvarnice ter zastupniki mjesne Hrvatske manjinske samouprave će posjetiti Osnovnu školu „Julius Cemp“ u Požegi, a naravno će pogledati i znamenitosti glasovitoga slavonskoga grada.

VELIKI BORIŠTOF – Kulturna zadruga KUGA srdačno poziva sve ljubitelje hrvatskoga folklor na nastup nacionalnoga i profesionalnoga ansambla narodnih plesov i pjesam Hrvatske LADO, 7. marcijuša, subotu, početo od 20 uri u dvoranu KUGA-e, Ulica Park 3.

Kada sam primio trojezičnu pozivnicu (Veliko prelo – Južnoslavenski bal – Nemzetiségi bál) koja je za 31. siječnja (subota) s početkom u 19 sati, u organizaciji civilne Udruge Hrvata i Srba, nagovještavala održavanje već tradicionalne pokladne veselice u Dunaújvárosu, s nostalgijom se prisjetih prve klupske večeri „Južnoslavenskoga kluba“ održane 3. listopada 1977. godine u novoosnovanome gradskom Radničkom domu kulture. Tada su, na poticaj utemeljitelja i potonjega predsjednika kluba, profesora Tihomira Stipanov i društvenog djelatnika, dopredsjednika Stipana (Živka) Filakovića (obojica rodod iz Santova), za predavače pozvani suradnici, viši referenti Demokratskog saveza Južnih Slavena u Mađarskoj dr. Marin Mandić i Marko Dekić. M. Mandić je govorio o djelatnosti DSJS-a, a M. Dekić je predstavio svoj književni rad. O tome je objavljen članak u tadašnjim „Narodnim novinama“ s fotografijama Marije Filaković, u kojem na kraju stoji: „...uvjerali smo se da taj klub ima svoj realan temelj za opstanak i dalje jačanje, jer je on plod iskrene želje i potrebe ljudi koji su u njemu našli mogućnosti za njegovanje svoga materinskog jezika i svojih narodnosnih tradicija“.

Da je navedeno u svakom pogledu opravdano, svjedoči već 32-godišnja djelatnost

Udruge na polju čuvanja samosvijesti, jezika i kulturne baštine.

Vratimo se pokladnoj veselici koju su uime tamošnje Udruge Hrvata i Srba otvorili Ilija Jovanović i Blaško Miškolci. Kako nam dopredsjednik Hrvatske manjinske samouprave Šandor Marković reče, „Ovoga se puta okupilo točno 243 rasonode željna gosta iz mjesta te iz obližnjih naselja Andzabega, Lovre, Tukulje, Rackog Aljmaša, Erčina i Budimpešte. Okupilo nas se dakle u lijepom broju, a raspoloženje je na visini. Dakako, u neku ruku možemo to zahvaliti i ekonomskom ravnatelju športskoga zdanja Lászlu Horváthu. Dvoranu smo dobili uz veoma povoljne materijalne uvjete. Dakle od ulaznica po četiri tisuće forinti moći ćemo snositi sve troškove.“

Goste – kako to već biva – zabavljao je sastav „Kolo“ Ladislava Halasa iz Tukulje. Plesalo se i pjevalo tako reći bez predaha, Raspoloženje je bilo na vrhuncu kad god bi razdragani gosti zaplesali naša omiljena kola.

Kako to obično biva u balskim prigodama, i ovaj put su se nudili kupovni bonovi za tombolu. Najveća nagrada, djelo umjetnika Predraga Španjevića „Slika s ribom“ pripala je Attili Szabóu iz Rackoga Aljmaša.

m. d.

